

při t. zv. hlavním vyměření do 31. března roku, který následuje po rozhodné skutečnosti. Jestliže hodnota majetku buď veškerého nebo majetku v Pro-
tektorátu ležícího se odchyluje od hodnoty zjištěné k okamžiku rozhodnému
pro poslední vyměření buď více než o jednu pětinu nebo více než o milion
korun, nutno podati příznání do 3 měsíců po počátku kalendářního roku, při
němž byla odchylka zjištěna.

Pro první vyměřovací období dlužno na tomto místě upozorniti, že sice
příznání nutno podati do 31. března 1943, ale že s platbou nelze čekati až
do doručení platebního rozkazu, nýbrž že si musí každý daň vypočítati sám
a platiti ji ve čtyřech stejných splátkách a to k 10. II. (povoleno minister-
stvem financí místo k 1. I.), k 1. IV., 1. VII. a k 1. X. 1943 (§ 28, odst. 3
MDN).

Všeobecná ustanovení. Daň z majetku neoznačuje se sice v nařízení
jako daň přímá, ale platí pro ni podpůrně ustanovení zákona o přímých da-
ních (§§ 19 a 27 MDN).

František Muchka:

NOVÁ SMĚNEČNÁ DAŇ.

Dnem 1. prosince 1942 vstoupilo v účinnost vládní nařízení ze dne
20. listopadu 1942, č. 385 Sb. o směnečné dani. Od tohoto dne podléhají
směnky směnečné dani na místě dosud vybíraného směnečného poplatku.
Přechodně však ještě po tomto dni platí předpisy zákona o směnečném
poplatku ze dne 23. března 1928, č. 48 Sb. o těch směnkách a listinách na
roveň jim postavených, u nichž vznikla základní poplatková povinnost před
účinností nového vládního nařízení o směnečné dani, a to i pro poplatky
z pozdějších prohlášení na listiny připojených.

I. Historický vývoj.

Poplatkový zákon ze dne 9. února 1850, č. 50 ř. z. stanovil poplatky ze směnek
v saz. pol. 88/113. Toto ustanovení bylo později zrušeno a nahrazeno zákonem ze dne
8. března 1876, č. 26 ř. z., který obsahoval nejen podrobnější předpisy o poplatcích ze
směnek, ale také předpisy o zpoplatňování některých kupeckých listin, postavených směn-
kám na roveň, o poplatcích z kupeckých účtů, jakož i ustanovení o následcích přestupků
těchto poplatkových předpisů. Podstatná část tohoto zákona, která postupem doby byla
měněna jenom v jednotlivostech, na př. pokud šlo o výši poplatkových sazeb, byla pře-
vzata do samostatné zákonné úpravy směnečného poplatku, k níž došlo zákonem ze dne
23. března 1928, č. 48 Sb., který se změnou provedenou vládním nařízením ze dne 19. pro-
since 1940, č. 112 ex 1941 Sb., platil až dosud.

Nové vládní nařízení o směnečné dani převzalo takřka doslovně většinu ustanovení
říšského zákona o směnečné dani ze dne 2. září 1935 ř. z. I, str. 1127 s doplněním, kterého
vyžadovala odlišná úprava našeho práva zejména poplatkového.

II. Změny proti dosavadní úpravě.

Nové vládní nařízení o směnečné dani nezavádí do naší berní soustavy
novou dávku, nýbrž pouze přizpůsobuje dosavadní směnečný poplatek říš-
skému vzoru. Ačkoli tedy nová směnečná daň není svou povahou novou
dávkou, přece se její zákonná úprava odchyluje od úpravy dosavadního
směnečného poplatku zejména v těchto směrech:

1. Formální změnou jest přejmenování směnečného poplatku na směnečnou daň.
Důvodem k tomu byl nejen říšský zákon, který má pojmenování daň, ale též ta okolnost,

že podle finanční vědy nejde tu o poplatek ve vlastním smyslu, nýbrž o druh obchodové daně.

2. Nejdůležitější změnou, která se projeví zejména v hospodářském životě, jest zavedení jednotné daňové sazby ve výši platné v Říši.

Nehledíme-li ke zvláštní sazbě cizozemských směnek (dřívější § 5 zákona č. 48/1928 Sb.), byly směnky zpoplatňovány až dosud podle tří poplatkových stupnic. Pro použití té které poplatkové stupnice byla rozhodna doba, v níž se směnka stávala dospělou. Ze směnek delší než 3 měsíců a 5 dnů ode dne vystavení se platil poplatek podle první směnečné stupnice, totiž okrouhle 1‰ směnečné částky. Ze směnek s delší dobou dospělosti než 3 měsíce a 5 dní, ne však více než 6 měsíců a 5 dní ode dne vystavení, se platil poplatek podle druhé směnečné stupnice, totiž okrouhle 2‰ směnečné částky. Směnky s dospělostí delší než 6 měsíců a 5 dní ode dne vystavení podléhaly poplatku jako obyčejný dluhopis nebo uznání dluhu, totiž poplatku podle všeobecné poplatkové stupnice druhé, okrouhle 1‰ směnečné částky (dřívější § 2 zák. č. 48/1928 Sb.).

Nová sazba směnečné daně jest jednotná pro všechny druhy tuzemských směnek a činí bez ohledu na dobu dospělosti směnky 1 K za každých 1.000 K nebo zlomek této částky (§ 8, odst. 1 vl. n. č. 385/1942 Sb.). Tím se snížilo poplatkové zatížení směnek na výši dosavadní nejnižší první stupnice směnečného poplatku. Zároveň tím došlo též k vyrovnání daňového zatížení směnek protektorátních se směnkami z ostatního území Říše.

Zvláštní daňová sazba a to polovice obvyklé sazby, jest stanovena pro cizozemské směnky (§ 8, odst. 2 vl. n. č. 385/1942 Sb.).

3. Tím, že daňová sazba přestala býti závislou na době splatnosti směnky, zanikly důsledky, které vyplývaly pro poplatkovou povinnost ze závislosti na době a způsobech stanovení doby dospělosti směnek. Nebylo tudíž zapotřebí převzítí do nového vládního nařízení o směnečné dani, na př. dřívější zákonné domněnky, pokud stanovily zákonné předpoklady poplatnosti při různých způsobech splatnosti směnek (dřívější § 4 zák. č. 48/1928 Sb.).

4. Sjednocením daňové sazby zaniklo též zvláštní výhodné zpoplatňování tak zv. blankosměnek, omezené je na peněžní ústavy (dřívější § 5 zákona č. 48/1928 Sb.). Blankosměnky podléhají nyní stejné dani směnečné jako ostatní směnky, bez ohledu na to, kdo je směnečným věřitelem nebo majitelem směnky.

5. Zavedením jednotné sazby směnečné daně nezávislé na době splatnosti směnky, omezily se případy dosavadního dělení směnečného poplatku na základní (§§ 2 a 3 dřívějšího zákona č. 48/1928 Sb.) a dodatečný (§ 6 zák. č. 48/1928 Sb.). Podobně jako směnečný poplatek platí se i směnečná daň ze směnky, osvědčující tentýž směnečný závazek, jenom jednou pro celou dobu směnečného oběhu. Ze změn, nastalých po vzniku daňové povinnosti, která podle § 9 vl. n. č. 385/1942 Sb. spadá v jedno s dobou splatnosti směnečné daně, má pro daňovou povinnost význam jenom dodatečné vepsání směnečné částky, převyšující 100.000 K, které má v zápětí vznik povinnosti zaplatiti dodatečnou směnečnou daň (§ 7, odst. 2 vl. n. č. 385/1942 Sb.). Při dodatečném vepsání nižší částky vzniká straně nárok na vrácení rozdílu směnečné daně (§ 12, odst. 1, č. 3 vl. n. č. 385/1942 Sb.). Jinaké pozdější změny nemají na základní povinnost platiti směnečnou daň vlivu, pokud ovšem nejde o změny, které podle zásady § 35 poplatkového zákona č. 50/1850 ř. z. jest pokládati za listinné osvědčení nového právního jednání, jak tomu je na př. u směnečných prodloužení.

6. Aby bylo odstraněno dosavadní dvojí zdanění směnek přecházejících z Protektorátu do ostatního území Říše a naopak, byly z daňové povinnosti v Protektorátě vyňaty směnky, které byly již zdaněny v ostatním území Říše podle říšského zákona o směnečné

dani (§ 6, odst. 1, č. 1 vl. n. č. 385/1942 Sb.). Přejdou-li do ostatního území Říše směnky, které byly zdaněny v Protektorátě, budou zásadně podléhati směnečné dani podle říšského zákona o směnečné dani, dokud nebude učiněno vzájemné opatření, které by tyto v Protektorátě již zdaněné směnky osvobodilo od směnečné daně v ostatním říšském území. V denním tisku bylo sděleno, že říšský ministr financí projevil ochotu učiniti takové vzájemné opatření.

7. Způsob zapravování daně stanoví nové vládní nařízení v § 11 podobně, jako zákon č. 48/1928 Sb., totiž placením kolků nebo kolkovaných úředními blankety. Nařízením ministra financí může býti určeno, kdy lze daň zapraviti v hotovosti. Podle nového ustanovení může býti směnečná daň zapravena v kolcích, aniž by však kolků musely býti dříve obliterovány úředním razítkem úřadu k tomu zmocněného, jak to dosud nařizoval § 12 zákona č. 48/1928 Sb. Poněvadž pro směnečnou daň jest užití podpůrně ustanovení poplatkového zákona s jeho doplňky (§ 18 vl. n. č. 385/1942 Sb.), platí tu zásada, že směnka se smí psáti na papír předem opatřený příslušným kolkem, který se znehodnotí přepsáním jedním řádkem textu, nikoli však nadpisem nebo podpisem (§ 3 nař. č. 70/1854 ř. z.). Obliterace kolků úředním razítkem úřadu k tomu zmocněného není ovšem vyloučena a může jí proto strana použití jako obvykle, tedy zejména při použití blanketů (tiskopisů), jejichž kolková známka nedosahuje částky směnečné daně, nebo použije-li se blanketu bez úřední kolkové značky (srov. čl. 13 výnosu rak. min. fin. č. 102/1862 ř. z.). Úpravu způsobu zapravování směnečné daně kolkovými známkami a závaznou formu znehodnocování kolkových známek stanoví však teprve prováděcí nařízení ministra financí (§ 21 vl. nař. č. 385/42 Sb.).

Nedostatek zákonné povinnosti obliterační znamená, že směnka může býti psána na jakémkoli papíře (blanketu) a použité kolků nemusí býti úředně obliterovány, nýbrž znehodnoceny toliko přepsáním. To může míti v praxi za následek vznik pochybností o tom, zda směnka byla včas zdaněna, což přichází zvláště v úvahu u směnek, u nichž vznik daňové povinnosti, pokud se týče splatnosti daně, nastane teprve po napsání směnky, jako je tomu na př. u směnek z ciziny došlých nebo při dodatečném vyplnění neúplných směnek (§ 9 vl. n. č. 385/42 Sb.). I když pochybnostem o včasném splnění daňové povinnosti může býti čeleno napsáním data při znehodnocení kolků, zůstane úřední obliterace přece jen věrohodným průkazem před finančními úřady. Ostatně povinnost úřední obliterace znamená i pro finanční správu do jisté míry též záruku splnění daňové povinnosti. Proto jest třeba vyčkati, zda povinnost ta nebude stanovena prováděcím nařízením, kterým předpis vládního nařízení o způsobu zapravování směnečné daně bude proveden, případně i doplněn (§ 21 vl. n. č. 385/42 Sb.).*)

8. Podstatně byly zmírněny trestní následky přestupků proti ustanovením vládního nařízení o směnečné dani. Dříve platné desíti-, padesátia stonásobky poplatkového zvýšení (§ 14 zák. č. 48/1928 Sb.) byly nahrazeny pokutou ve výši padesátinásobku daně, která nebyla zapravena nebo nebyla zapravena včas nebo nikoli předepsaným způsobem (§ 13

*) V denním tisku bylo oznámeno, že ministerstvo financí dovolilo, aby až do doby, kdy budou vydána nařízením ustanovení o způsobu zapravení daně, byla směnečná daň placena způsobem stanoveným pro placení směnečného poplatku (§ 12 zákona č. 48/1928 Sb.). Tomu jest rozuměti tak, že možno prozatím platiti směnečnou daň buď dosud platnými kolkovanými úředními blankety nebo kolků. Nemůže však býti stíhán pokutou ten, kdo v tomto mezidobí zaplatil směnečnou daň v kolcích, aniž by je dal předtím obliterovati úředním razítkem způsobem stanoveným v § 12, I, B, č. 1 zákona č. 48/1928 Sb.

vl. n. č. 385/1942 Sb.). Pokuta může být uložena bez zavedení důchodkového trestního řízení. Zákonného zákazu snížení nebo prominouti pokutu, nové vládní nařízení již nezná (srov. dřívější § 15 zák. č. 48/1928 Sb.). Bylo převzato též ustanovení o tak zv. účinné lítosti, která jest podmínkou zákonného nároku na zmírnění pokuty na polovinu (§ 15 vl. n. č. 385/1942 a dřívější § 15 zák. č. 48/1928 Sb.).

Včasným oznámením přestupku a zaplacením zkrácené daně může se zprostiti celé pokuty ručitel a to nejen sebe, ale i ručitele, jejichž ručební povinnost vznikla po oznámení (§ 15, odst. 2 vl. n. č. 385/1942 Sb. — srov. dřívější § 16 zákona č. 48/1928 Sb.).

9. Novinkou jest zákonný nárok na vrácení směnečné daně, který dřívější zákon o směnečném poplatku neznal. Podle § 12 vl. n. č. 385/1942 Sb. se daň na žádost vrátí

a) při odmítnutí směnečníkem bydlicím (sídlicím) mimo území Protektorátu, avšak buď na ostatním území říšském nebo v cizině, jestliže směnka nebyla dosud opatřena v Protektorátě indosamentem,

b) jestliže v Protektorátě byl vydán směnečný stejnopis neurčený k oběhu v Protektorátě a z jiného stejnopisu byla již směnečná daň v Protektorátě zaplacená,

c) jestliže v neúplné směnce byla dodatečně vepsána směnečná částka nižší než 100.000 K, při čemž se vrátí jen rozdíl daně,

d) jestliže daň byla zapravena bez právního důvodu.

Žádost o vrácení daně nutno podati do uplynutí kalendářního roku, který následuje po zaplacení daně. Za dobu zaplacení směnečné daně úředním kolkovaným blanketem nebo kolkem jest ve smyslu § 12 vl. n. č. 385/1942 Sb. považovati použití kolku nebo blanketu, které lze posuzovati podle doby vzniku daňové povinnosti, pokud se týče splatnosti daně (§ 9 vl. n. č. 385/1942 Sb.), jestliže ze směnky samé nebo jinak se nezjistí, že daň byla zapravena teprve po splatnosti, tedy opožděně. Vzhledem k délce lhůty, stanovené pro uplatnění nároku na vrácení směnečné daně, bude třeba zejména při blankosměnkách (krycích směnkách), vyplňovaných mnohdy až po několika letech na nižší směnečnou částku než 100.000 K, pamatovati na to, aby doba mezi zaplacením daně a dodatečným vepsáním nižší směnečné částky, nebyla delší než lhůta k uplatnění nároku na vrácení daně.

Další odchylky od dřívějšího zákonného stavu budou uvedeny u jednotlivých ustanovení o směnečné dani.

III. Nejdůležitější ustanovení o směnečné dani.

Na rozdíl od dřívějších právních předpisů o směnečném poplatku zmocňuje nové vládní nařízení ministra financí, aby ve Sbírce zákonů a nařízení vydal nejen předpisy k provedení, ale také k doplnění vládního nařízení o směnečné dani. Není proto vyloučeno ani vydání takových doplňujících předpisů, které by se dotýkaly na př. i rozsahu daňové povinnosti. Bude proto možné utvořiti si konečný úsudek o dosahu jednotlivých ustanovení o směnečné dani teprve až dojde k vydání prováděcího nařízení s příslušnými doplňujícími předpisy. Z toho, co je pro praxi důležité, možno prozatím stručně vytknouti toto:

1. Předmět daně.

Směnečné dani — podobně jako dříve směnečnému poplatku — podléhají zásadně dvě skupiny právních listin a to

A. směnky,

B. listiny, směnkám na roveň postavené.

Ad A. Poplatnou směnkou jest rozuměti nejen cizí směnkou (čl. 1 jednotného směnečného řádu — vl. nař. č. 111/1941 Sb.) a vlastní směnkou (čl. 75 jednotného směnečného řádu), nýbrž také tak zv. neúplnou směnkou, totiž listinu, označenou jako směnka, nemající však všechny předeepsané náležitosti směny (§ 4 vl. n. č. 385/1942 Sb.).

Neúplné směnky (blankosměnky, krycí směnky), v nichž chybí údaj směnečné částky, podléhají směnečné dani z částky 100.000 K. Odchytkou od dřívějšího zákonného stavu však jest, že dodatečně vepsání směnečné částky převyšující 100.000 K, má za následek vznik povinnosti doplatiti rozdíl směnečné daně (§ 7 vl. n. č. 385/1942 Sb.). Naproti tomu se však přiznává poplatníkovi zákonný nárok na vrácení rozdílu směnečné daně, když se do neúplné směnky dodatečně vepíše směnečná suma nedosahující 100.000 K. Nárok na vrácení nutno uplatniti žádostí podanou do konce kalendářního roku, který následuje po zaplacení směnečné daně (§ 12 vl. n. č. 385/1942 Sb.).

Směnečné dani zásadně podléhá vydání směnky vystavené v Protektorátě nebo mimo Protektorát, pokud posléze uvedená směnka bude v Protektorátě dána do oběhu, vyjímajíc případ, kdy směnka, vystavená mimo Protektorát, bude zaslána do Protektorátu pouze k přijetí a nebyla v Protektorátu ještě opatřena indosamentem (§ 1, odst. 1, písm. a), b) vl. n. č. 385/1942 Sb.).

Směnky vystavené v Protektorátě jsou z daňové povinnosti výjimečně vyňaty pouze v tom případě, jsou-li jako cizí směnky vystaveny z Protektorátu na cizinu (ne tedy na ostatní území Říše) a jsou-li splatné pouze v cizině a to na viděnou nebo do desíti dnů po dni vystavení a zasílají-li se výstavcem přímo do ciziny (§ 6, odst. 1, č. 3 vl. n. č. 385/1942 Sb.). Doba splatnosti směnky jest tu mimo jiné výjimečně rozhodnou pro vynětí z daňové povinnosti. Jinak směnky vystavené v Protektorátu na cizinu (ne tedy na ostatní území Říše) a v cizině splatné, podléhají jenom poloviční směnečné dani (§ 8, odst. 1, č. 1 vl. n. č. 385/1942 Sb.).

Při stanovení daňové povinnosti smenek vystavených mimo Protektorát, jest třeba rozlišovati, zda směnka byla vystavena v ostatním území Říše nebo v cizině. Dříve podle § 1 zákona č. 48/1928 Sb. podléhaly zásadně směnečnému poplatku cizozemské směnky, t. j. směnky vystavené v cizině, totiž mimo území Protektorátu, splatné kdekoli, jestliže byly přeneseny do tuzemska. Nyní však směnky vystavené v ostatním území Říše jsou v Protektorátě zásadně vyňaty z daně, jestliže byly v Říši již zdaněny podle říšského zákona o směnečné dani (§ 6, odst. 1, č. 1 vl. n. č. 385/1942 Sb.). Jestliže by tedy tyto směnky nebyly zdaněny v ostatním území Říše, mohou se státi poplatnými, budou-li v Protektorátě dány do oběhu způsobem směnečné dani podléhajícím. Z daňové povinnosti jest však vyňato vydání cizí směnky vystavené v ostatním území Říše na cizinu, která jest splatná pouze v cizině a to na viděnou nebo do 10 dnů po vystavení a zasílá-li ji výstavce přímo do ciziny.

Směnky vystavené mimo území Protektorátu a ostatní území Říše, tedy směnky vystavené v cizině (srovn. znění § 1, odst. 1, č. 1, písm. b) říšského zákona o směnečné dani, které nebylo doslovně převzato do § 1, odst. 1, č. 1, písm. b) vl. n. č. 385/1942 Sb.), jsou v Protektorátě zásadně poplatny, jestliže tu budou dány do oběhu způsobem směnečné dani podléhajícím. Lze souditi, že zdanitelnost nenastane tu jenom při vydání takové cizozemské směnky prvním v Protektorátu bydlicím (sídlicím) majitelem, nýbrž i takovým majitelem protektorátní nebo jiné státní příslušnosti, který v Protektorátě právě v době vydání směnky pobývá, byť by tu i neměl trvalého bydliště (sídla). Sotva lze totiž míti za to, že bylo úmyslem zákonodárce učiniti zdanitelnost cizozemských smenek závislou na pouhé okolnosti, zda první majitel má či nemá v Protektorátě bydliště (sídlo), které není zpravidla samo o sobě ani nezbytným předpokladem protektorátní či jiné státní příslušnosti. Vznik daňové povinnosti spojuje nové vládní nařízení častěji s podmínkou, aby osoba, přicházející v Protektorátě do směnečného styku

(jako majitel, příjemce, výstavce nebo schovatel — srovn. § 1, odst. 1, č. 1, 2, 3, § 2, odst. 2, č. 2, § 2, odst. 3 a 4 a § 12, odst. 1, č. 2 vl. n. č. 385/1942 Sb.) měla bydliště (sídlo) v Protektorátě. I v těchto případech lze míti za to, že stačí, aby osoba ta v době směnečného styku v Protektorátě jen pobývala, byť by tu neměla bydliště (sídlo), při čemž nezáleží ani na státní příslušnosti osoby. Bude třeba vyčkati, jak vyloží, pokud se týče doplní tato ustanovení prováděcí nařízení.

Z daňové povinnosti jest však vyňato vydání cizozemských směnek (§ 6, odst. 1, č. 2 vl. n. č. 385/1942 Sb.) tenkrát, když jde o

- a) směnky cizí vystavené v cizině na cizinu,
- b) směnky vlastní, vystavené v cizině a splatné v cizině.

Směnečné stejnopisy. Dřívější zákon o směnečném poplatku stanovil zásadu, že směnečné stejnopisy (*secunda, tertia atd.*) se posuzují co do poplatnosti jako samostatné směnky. Výjimku činí stejnopis, určený výhradně k obstarání přijetí v cizině, jestliže tento účel byl ve stejnopise výslovně vyznačen a byl-li rub stejnopisu přeškrtnut tak, aby každý rubopis nebo potvrzení příjmu byly zamezeny (dřívější § 8 zák. č. 48/1928 Sb.).

Nové vládní nařízení převzalo z říšského zákona o směnečné dani zásadu, že ze směnečných stejnopisů (viz čl. 64—66 jednotného směnečného řádu — vl. n. č. 111/41 Sb.) očíslovaných v textu směnky podléhá jenom stejnopis určený k oběhu, čili tak zv. oběžné vyhotovení. Dále uvádí podrobně případy, ve kterých výjimečně nastává daňová povinnost též u stejnopisů, které nejsou určeny k oběhu.

Tak vznikne daňová povinnost, jestliže se na stejnopis neurčený k oběhu připojí směnečné prohlášení (nikoli však prohlášení o přijetí), které není obsaženo v oběžném vyhotovení a stejnopis bude vydán podpisatelem v Protektorátě nebo prvním majitelem v Protektorátě bydlícím (sídlicím), bylo-li směnečné prohlášení připojeno v ostatním území Říše nebo v cizině (§ 2, odst. 2 vl. n. č. 385/1942 Sb.).

Jestliže stejnopis neurčený k oběhu v Protektorátě byl zaslán nebo předložen v Protektorátě jen k přijetí a byl-li vrácen s prohlášením o přijetí, jež není obsaženo ve stejnopise určeném k oběhu, podléhá dani též toto vrácení nebo jiné vydání stejnopisu (§ 2, odst. 3, první věta vl. n. č. 385/1942 Sb.). Daň se však na žádost vrátí, jestliže vydání jiného vyhotovení bylo podrobeno směnečné dani protektorátní (§ 12, odst. 1, č. 2 vl. n. č. 385/1942 Sb.). Jestliže se však stejnopis vydá vystaviteli, prvnímu majiteli nebo schovateli v Protektorátě bydlícímu (sídlicímu) a přeškrtně-li se před tím rub stejnopisu křížem tak, že ho již nemůže býti použito k indosaci (§ 2, odst. 3, druhá věta vl. n. č. 385/1942 Sb.), nevznikne tu daňová povinnost.

Dani podléhá také stejnopis neurčený k oběhu, který vydá schovatel v Protektorátě, jestliže je stejnopis opatřen prohlášením o přijetí a jeho rub křížem přeškrtnut. Daňová povinnost tu však nevznikne, předloží-li se schovateli již zdaněný stejnopis nebo opis směnky nebo když jest směnka splatna v Protektorátě a schovateli se předloží nezdaněný stejnopis nebo opis, jehož rub jest tak křížem přeškrtnut, že ho nemůže býti užito k indosování (§ 2, odst. 4 vl. n. č. 385/1942 Sb.).

Dani podléhá též vydání stejnopisu neurčeného k oběhu, na jehož podkladě má dojít v Protektorátě k placení (bez předložení zdaněného stejnopisu) nebo má-li nezdaněný a k oběhu neurčený stejnopis býti v Protektorátě protestován pro nepřijetí nebo pro neplacení (§ 2, odst. 5 vl. n. č. 385/1942 Sb.).

Směnečné opisy. Podle dřívějšího zákona o směnečném poplatku posuzovaly se směnečné opisy, opatřené rubopisem, co do poplatnosti jako samostatné směnky (dřívější § 8 zák. č. 48/1928 Sb.). Nové vládní nařízení ustanovilo, že pro směnečné opisy (viz čl. 67 a 68 jednotného směnečného řádu — vl. n. č. 111/1941 Sb.), které jsou opatřeny původním indosamentem nebo jiným původním směnečným prohlášením, platí přiměřeně ustanovení § 2, odst. 2 a 5, daná pro směnečné stejnopisy (§ 3 vl. nař. č. 385/42 Sb.).

Vznikne tedy daňová povinnost, jestliže se na takový směnečný opis připojí směnečné prohlášení (nikoli však prohlášení o přijetí): které není obsaženo již ve směnečném opise, určeném k oběhu, a opis směnky bude vydán podpisatelem v Protektorátě nebo

prvním majitelem v Protektorátě bydlícím (sídlicím), bylo-li směnečné prohlášení připojeno v ostatním území Říše nebo v cizině. Rovněž vznikne daňová povinnost tehdy, jestliže se na nezdaněný směnečný opis má bez předložení zdaněného opisu směnky buď v Protektorátě platiti nebo o něm v Protektorátu sepsati protest pro nepřijetí nebo neplacení.

Směnečná prodloužení. Nové vládní nařízení nepřevzalo samostatného ustanovení § 7 dřívějšího zákona č. 48/1928 Sb. o směnečném poplatku. Jest proto napříště použití pro směnečnou daň podpůrně platného ustanovení § 35 poplatkového zákona č. 50 ai 1850 ř. z., podle něhož směnečná prodloužení — byť i na směnku samu připojená — se pokládají za listiny o novém právním jednání a podléhají tudíž směnečné dani jako nové směnky. Lze míti za to, že použití uvedeného ustanovení § 35 popl. zákona pro novou směnečnou daň nebylo vyloučeno ani ustanovením § 19, odst. 4 vl. n. č. 385/1942 Sb., vyjímajícím z poplatkové i daňové povinnosti některá prohlášení na směnku připojená (o nichž bude níže zmínka), ani ustanovením § 20 cit. vl. nař., které pouze příkladmo uvádí zákonná ustanovení o směnečném poplatku, jež se zrušují.

Prohlášení na směnkách. Předpisy § 9 dřívějšího zákona č. 48/1928 Sb. o směnečném poplatku o rubopisech, rukojemských a hypotekárních prohlášeních, o potvrzeních příjmů a akceptech (obyčejných i čestných) byly nahrazeny ustanovením § 19 vl. n. č. 385/1942 Sb., podle něhož vyjma knihovních zápisů vykonaných na podkladě smének a kromě potvrzení příjmů na směnkách, týká-li se příjem pohledávky již knihovně zajištěné, nepodléhají indosamenty a jiná na směnku připojená prohlášení anis směnečné dani ani poplatkům. Tato nová formulace přihlíží již k nové úpravě kvitančního poplatku, provedené vládním nařízením č. 430/1941 Sb., a přizpůsobuje se též říšskému vzoru zejména se zřetelem na novou úpravu sazby směnečné daně, nezávisající již na době dospělosti směnky.

a) **Směnečná svolení ke knihovním zápisům** (knihovní zápis y na základě smének). Podle dřívějšího zákonného stavu rozeznávaly se tyto případy:

Směnky, jejichž znění obsahovalo zároveň svolení ke vkladu nebo záznamu práva zástavního nebo nadzástavního na nemovitosti, podléhaly dříve směnečnému poplatku podle stupnice II. (§ 2, odst. 1, č. 3 dřívějšího zákona č. 48/1928 Sb.). Na tuto výměru se dodatečně doplňoval směnečný poplatek ze smének, které nebyly podrobeny poplatku nebo byly podrobeny nižšímu poplatku a směnka byla předložena k zápisu práva zástavního nebo nadzástavního na nemovitosti (§ 6, odst. 4 dřívějšího zákona č. 48/1928 Sb.). Konečně, připojilo-li se na směnku v samostatném dodatku nebo ve spojení s akceptem (i čestným) nebo jiným směnečným prohlášením svolení ke vkladu nebo k záznamu nebo prohlášení o správní záznamu práva zástavního nebo nadzástavního k nemovitosti, byl tento dodatek samostatně podroben poplatku podle stupnice II. z ceny závazku. Bylo-li toto prohlášení spojeno s rubopisem nebo rukojemstvím podrobeným poplatku podle stupnice II., nebylo hypotekární prohlášení podrobeno zvláštnímu poplatku (§ 9, odst. 3 dřívějšího zákona č. 48/1928 Sb.).

Toto rozlišování mezi doplňováním základního směnečného poplatku a samostatným zpoplatněním hypotekárního prohlášení již nové vládní nařízení o směnečné dani nepřevzalo a stanovilo jen zásadní povinnost samostatného zpoplatnění směnky stupnicovým poplatkem, které se použije k zápisu práva zástavního nebo nadzástavního na nemovitost v Protektorátu ležící. Samostatný poplatek podle stupnice II. (okrouhle 1%) z hodnoty za-

jišťovaného závazku se zaplatí teprve před podáním knihovni žádosti, nikoli tedy již v době, kdy bylo svolení k zápisu na směnku připojeno. Poplatková povinnost tu jest nezávislá na tom, zda a jak byla směnka podrobena směnečné dani. Zapravení poplatku musí se státi stejným způsobem, jakým se platí směnečná daň, tedy pokud nebudou vydány zvláštní předpisy o placení v hotovosti, buď kolkovaným úředním blanketem, nebo použitím kolků, na př. tehdy, když použitý již kolkovaný úřední blanket nestačí zároveň k úhradě směnečné daně i poplatku podle stupnice II.

b) Potvrzení příjmu na směnkách podléhá samostatnému kvitančnímu poplatku podle stupnice II. (okrouhle 1%) tenkrát, když se týká pohledávky, která byla již knihovně zajištěna (podle vl. n. č. 430/1941 Sb. platí se od 17. prosince 1941 kvitanční poplatek jenom z těch potvrzení příjmů, která se týkají splnění závazků knihovně zajištěných). Poplatek se zaplatí stejným způsobem, jakým se platí směnečná daň. Splatnost poplatku při potvrzeních, připojených na směnku v Protektorátu, nastává již před podpisem potvrzení. Při potvrzeních, připojených na směnku v ostatním území Říše nebo v cizině, jest poplatek splatným před úředním (soudním) použitím směnky avšak nejpozději do 30 dnů po jejím přenesení do Protektorátu.

Nesluší přehlédnouti, že podle § 19, odst. 4 vl. n. č. 385/1942 Sb. nepodléhají indosamenty a jiná než shora pod a) a b) uvedená prohlášení ani směnečné dani ani poplatkům jenom tenkrát, jsou-li připojena přímo na směnku. Není tedy vyloučeno, že takováto prohlášení se mohou státi v některých případech předmětem samostatného poplatku podle příslušných poplatkových právních předpisů, jestliže budou osvědčena jinou samostatnou právní listinou než směnkou.

Ad B. Listiny směnkám na roveň postavené.

Okruh listin směnkám na roveň postavených a tvořících předmět směnečné daně (§ 5 vl. n. č. 385/1942 Sb.) jest stejný jako dříve za platnosti zákona o směnečném poplatku (srov. § 13 dř. zák. č. 48/1928 Sb.). Platí proto ustanovení nového vládního nařízení o směnečné dani přiměřeně též pro

1. poukázku vystavenou kupcem nebo na kupce na plnění peněz,
2. závažný list kupce na plnění peněz,
3. dlužní listinu kupce o zápůjčkových obchodech na cenné papíry nebo zboží,
4. varant, pokud je oddělen a převádí se indosamentem,
5. obilní zástavní list (§ 35, odst. 1 zákona č. 107/1933 Sb.) a
6. zástavní list veřejného obilního skladiště, který se převádí odděleně (§ 35, odst. 3 zákona č. 107/1933 Sb.).

Daňová povinnost těchto listin nezáleží na formě, v jaké byly vystaveny. Stejně jako směnky, jsou i tyto listiny podrobeny zásadně směnečné dani i když jsou vystaveny jako dopisy (srov. § 9 zákona č. 20/1864 ř. z.).

Na rozdíl od dosavadního stavu jest daňová povinnost výjimečně omezena u kupeckých poukázek, pokud však nejsou opatřeny právně účinným prohlášením o přijetí. Tyto jsou podle § 6, odst. 1, č. 4 vl. n. č. 385/1942 Sb. z daňové povinnosti vyňaty, když jako tak zv. místní poukázky, jsou splatny na viděnou a nahrazují hotové placení. Na roveň jsou jim postaveny a tudíž vyňaty z daňové povinnosti též kupecké poukázky, které jsou splatné v místě sousedícím s místem vystavení; za sousedící se pokládají místa, která podle čl. 88, odst. 2 jednotného směnečného řádu jest považovati za sousední.

2. Vynětí ze směnečné daně.

Nové vládní nařízení o směnečné dani stanoví v § 6 čtyři případy vynětí z daně, o nichž byla již zmínka na příslušných místech shora.

3. Vznik daňové povinnosti a splatnost směnečné daně.

Podle § 9 nového vládního nařízení o směnečné dani vzniká nárok prokterorátní pokladny na směnečnou daň ve stejném okamžiku s daňovou povinností a splatností daně. Tímto okamžikem je u základní směnečné daně (srov. shora č. 5 případů změn proti dosavadnímu stavu) vydání (Aus-händigung), vrácení (Rückgabe) nebo jiné vydání (anderweite Aus-händigung) směnky nebo listiny jí na roveň postavené (§§ 1 a 2 vl. n. č. 385/1942 Sb.). U dodatečné směnečné daně jest tím okamžikem vepsání směnečné částky (§ 7, odst. 2, vl. n. č. 385/1942 Sb.).

Za toto vydání lze podle zásad platných pro listinné poplatky, jejichž povahu má i nová směnečná daň, považovati okamžik, kdy se osobě třetí, třeba by tato nebyla směnečným věřitelem (na př. schovatel a pod.) vydá právní listina (směnka nebo listina jí na roveň postavená), aby jako důkaz osvědčovala nebo po doplnění třetí osobou byla schopnou osvědčiti (neúplná směnka) práva z ní plynoucí proti vydateli (srov. § 1, A, č. 3 poplatkového zákona č. 50/1850 ř. z.). Vydatelcem může býti nejen sám výstavce směnky, ale i další osoba, která se zúčastní oběhu směnky. Doba vydání směnky nemusí se krýti s dobou připojení prvního podpisu na směnku. Ve většině případů, kdy daňová povinnost vzniká hned při vydání směnky výstavcem, nebude zpravidla většího časového rozdílu mezi dobou vystavení a vydání směnky. Poněvadž ze směnky samé nebývá obvykle patrna doba skutečného vydání směnky osobě třetí, mohou vzniknouti pochybnosti o tom, zda směnka byla včas zdaněna. Povinnost prokázati, že daň byla včas zapravena, stihá stranu. To může přijíti v úvahu zejména v případech, kdy daňová povinnost nastává teprve později při oběhu směnky, na př. při cizozemských směnkách, jejichž daňová povinnost nenastává již přenesením do tuzemska nebo určitou dobu, na př. 14 dní po něm, jako tomu bylo dříve u směnečného poplatku, nýbrž teprve okamžikem vydání, pokud se týče vrácení směnky.

Doba splatnosti směnečné daně není tedy již stejná se splatností dřívějšího směnečného poplatku. Podle § 10 dřívějšího zákona č. 48/1928 Sb. byl základní směnečný poplatek splatným dříve, než se na směnku nebo listinu na roveň jí postavenou připojil první podpis. Při cizozemských směnkách byl směnečný poplatek splatným dříve, než směnka byla dána do oběhu, však nejpozději do 14 dnů po přenesení do tuzemska. Směnka se považovala za danou do oběhu, jakmile ji někdo opatřil akceptem, třeba jen čestným, rukojemstvím nebo rubopisem, nabytí jí na svůj nebo cizí účet neb jí zcizil, zastavil, přijal jako jistotu, předložil k přijetí nebo k placení, na ní platil nebo peníze přijal, protestoval ji pro nepřijetí nebo pro neplacení nebo jí u soudu nebo u veřejného úřadu použil, ať bylo jméno nebo firma toho, kdo se jejího oběhu zúčastnil, na směnce podepsány nebo ne. Přes určité rozdíly v jednotlivostech možno přece všeobecně říci, že takto stanovený počátek oběhu směnky bude v praxi zpravidla odpovídati i době splatnosti směnečné daně u smenek, jejichž daňová povinnost nenastane hned při vystavení, nýbrž teprve později při oběhu, jako tomu je na př. u cizozemských smenek. Kdo se toho oběhu zúčastní, stává se zpravidla

ručitelem, není-li již poplatníkem samým (srovn. §§ 10 a 14 vl. n. č. 385/1942 Sb.).

4. Poplatník a ručitel.

Plátcem směnečné daně jest, kdo směnku v okamžiku vzniku daňové povinnosti vydává, nebo v případě dodatečné daně, kdo vepíše směnečnou částku.

Ručitelem za směnečnou daň jest každý, kdo v tuzemsku se zúčastní oběhu směnky způsobem taxativně uvedeným v § 10, č. 1 až 5 vl. n. č. 385/1942 Sb. K tomu přistupuje ještě ručení obchodního dohodce (sensála) podle § 14 cit. vl. nař. Ručení za směnečnou daň jest solidární (nerozdílnou rukou). Mezi způsoby činnosti, zakládající povinnost ručení za směnečnou daň není však uvedeno úřední (soudní) použití směnky (srovn. §§ 11 a 10, odst. 2 dřívějšího zákona č. 48 ai 1928 Sb.). Neručí proto za směnečnou daň na př. právní zástupce, který soudu předloží nezdaněnou nebo nedostatečně zdaněnou směnku, aby byl vydán směnečný platební rozkaz (srov. případy řešené v dříve platných nálezech Budw. 4572/1906, 8713/1912, 6197/1908, Boh. 5767/1931 a pod.). Ručení za směnečnou daň, která má povahu kolokového poplatku jako dřívější směnečný poplatek, může však přijíti u strany nebo jejího právního zástupce v úvahu na př. podle § 71 poplatkového zákona, který podle § 18 vl. n. č. 385/1942 Sb. platí pro směnečnou daň podpůrně (srovn. nález z 22. V. 1900, č. 2114, Budw. 14.224, Loz. 3953). Jinak dosavadní zásady o ručební povinnosti zůstávají nedotčeny jen pokud se srovnávají s ustanovením § 10 vl. n. č. 385/1942 Sb. Osoby, které toto zákonné ustanovení označuje jako plátce nebo ručitele, jsou povinny rukou nerozdílnou zaplatiti vedle směnečné daně též pokutu podle § 13 cit. vl. nař.

Pokud jako plátce nebo ručitel přichází v úvahu majitel směnky, jest třeba míti na zřeteli, že jím jest rozuměti každého, kdo směnku jako právní listinu má v ruce. Jest tedy pojem majitele směnky podle poplatkových předpisů širší než podle předpisů soukromoprávních (srov. nález z 29. prosince 1925, č. 22.268, Boh. 2901).

Nové vládní nařízení o směnečné dani nemá již ustanovení o postižním právu osoby, která zaplatila směnečný poplatek za svého předchůdce (§ 11, odst. 3, dřívějšího zákona č. 48/1928 Sb.).

Až na uvedené změny neliší se okruh osob ručících za směnečnou daň podstatně od dřívějšího zákonného stavu (srov. shora pod 3. uvedený pojem oběhu směnky podle § 10, odst. 2 dřív. zákona č. 48/1928 Sb. a dále §§ 11 a 14, odst. 5 téhož zákona).

5. Součinnost úřadů a třetích osob a daňový dozor.

Podle vzoru § 12 říš. zák. o směnečné dani a § 17 dříve platného zákona č. 48/1928 Sb. uložilo nové vládní nařízení o směnečné dani veřejným úřadům, soudům a jejich úředníkům, jakož i sepisovatelům směnečných protestů povinnost spolupůsobiti při odkrývání přestupků vládního nařízení o směnečné dani. Jmenované orgány mají povinnost zkoumati, zda byla řádně splněna daňová povinnost smének a listin a jim na roveň postavených a musí zjištěnou závadu oznamovati finančním úřadům.

K umožnění daňového dozoru převzal § 17 vlád. nařízení č. 385/1942 Sb. ustanovení § 18 dříve platného zákona č. 48/1928 Sb., které opravňuje orgány finanční správy, aby nahlédnutím do smének i písemností, k nim se vztahujícím, prováděly kontrolu u osob, ústavů a podniků, zabývajících se poskytováním úvěru.